

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Publij Virgilij Maronis Mantuani Georgica

Vergilius Maro, Publius

Phorce, 1507

Tetrastichon Ovidii in Geor. librum primum

[urn:nbn:de:bsz:31-114135](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-114135)

TETRASTICHON OVIDII IN

Geor. librum primum.

Quid faciat letas segetes, quæ sidera seruet
Agricola, ut facilem teram profcindat aratris:
Semina quo iaciendo modo, cultusque locorum
Edocuit, messes magno cum fœnore reddi.

Argumentum primi Georgico, Ad Mecœnatem scribit hoc Georgicon opus, quatuor libris digestum. In primo de agro sationali. Secundo de consilio. Tertio de pascuo, & Quarto de florido tractat. Hesiodum grecum imitat. Character didascalicus est. figura dicendi mediocris. Propositio & inuocatio omnibus libris est communis Augusto in principio & in fine assentat. Primum enumeratis uarijs terre qualitatibus, quo tpe anni queque aranda, & quomodo stercore aranda, maceranda, irriganda, recreanda sit docet. Deinde in fabulam expatiatus, quare nihil mortalibus sine summa industria datum sit ostendit. Deinde arma rusticana qua materia & qua ratione in tempore preparari debeant monstrat. Tum terra subacta que incommoda, quomodo arceri debeant precipit. Post semina ipsa quemadmodum tractanda & quam terre committenda sint aperit. Deinde rusticam astrologiam tradit. Quid per tempestatem & festos dies rustico interrim faciendum. Lunam quoque in rebus agendis obseruationem docet. Quid rectius noctu, quam inter diu fiat quid estate, quid hyeme. Dehinc uentorum & pluuie prognostica ex uarijs indicijs docet. Hic occasionem nactus in Cæsaris laudem digreditur. Augustoque blanditur.

GEORGICORVM PRIMVS

*500 of bot 1000
1000*

^{terrae feruntur} Vid faciat letas segetes, quo sydere terram

q Vertere meccenas, ulmifq; adiungere vites

Cōueniat, q̄ cura boum, q̄s cultus habēdo

Sit pecori, atq; apibus quanta experientia parcis,

Hinc canere incipiam, Vos o clarissima mundi

Lumina, labentem caelo que ducitis annum

Liber & alma Ceres, uestro si munere tellus

Chaoniam pingui glandem mutauit arista

Poculaq; inuentis Acheloiā miscuit uuis

Et uos agrestum presentia numina Fauni

Ferte simul, Faunifq; pedem Dryadesq; puellae

Munera uestro cano, tuq; o cui prima frementem

Fudit equum, magno tellus percussa tridenti

Neptune, & cultor nemorū, cui pinguiā Ceres

Tercentum niuei tondent dumeta iuueni.

Ipse nemus linguens patrium, saltusq; licei.

Pan ouium custos (tua si tibi Menala cure)

Adsis, o Tegeee fauens, oleeq; Minerna

Inuentrix, unciq; puer monstrator aratri

Et teneram ab radice ferens Syluane cupressum

Dijq; deeq; omnes studium quibus arua tueri

Quiq; nouas alitis nonnullo semine fruges

Quiq; satis largum, caelo demittitis imbrem

Tuq; adeo quem mox que sint habitura deorum

Concilia, incertum est, urbis ne inuisere Caesar.

Terrarumq; uelis curam, & te maximus orbis

Auctorem frugum, tempestatumq; potentem

a ij

Proposito
totius ope
ris cū enu
meratiōe
partium.

Inuocatio
numinum
rusticorū.

Epithetō

Vt, ppositio

oīm li

brorū ar

gumentū

cōplete

batur

ita inuoca

tio gñalis

est.

Circuitio.

Neptunū

significat.

Cæa isula

est egei

Aristeum

significat.

Osyam

significat.

Augustū

cesarē iuo

cat.

GEORGICORVM PRIMVS

- Accipiat, cingens materna tempora myrto.
Hucusq; An deus immensi uenias maris, ac tua naute
primum Numina sola colant, tibi seruiat ultima Thyle.
coma. Teq; sibi generum Tethys emat omnibus undis
 An ne nouum tardis sidus te mensibus addas.
 Qua locus Erigonen inter chelasq; sequentes
 Panditur, ipse tibi iam brachia contrahit ardens
 Scorpius, & coeli iusta plus parte relinquit.
Longa pa Quidquid eris (nam te nec sperent tartara regem.
renthesis. Nec tibi regnandi ueniat tam dira cupido.
 Quamuis Elysios miretur Græcia campos.
 Nec repetita sequi curet Proserpina matrem)
 Da facilem cursum, atq; a uadacibus annue ceptis.
 Ignarosq; uig; mecum miseratus agrestes
Narratio Ingredere, & uotis iam nunc assuesce uocari
cū descri Vere nouo gelidus canis cū montibus humor
ptiōetpis. Liquitur, & çephyro putris se gleba resoluit.
Qñ arādū Depressō incipiat iam tunc mihi taurus aratro
Periphra Ingemere, & sulco attritus splendescere uomer.
sis. Illa seges, demum uotis respondet auari
 Agricola, bis que solem bis frigora sensit
Non omīs Illius immense ruperunt horrea messes.
tellus eoz Ac prius ignotum ferro quā scindimus equor
dē colēda Ventos, & uarium coeli prediscere morem
modo. Cura sit, ac patrios cultusq; habitusq; locorum.
 Et quid queq; ferat regio, & quid queq; recuset
distributō Hic segetes, illic ueniunt foelicius uue.

GEORGICORVM PRIMVS

Arborei fœtus alibi, atq; iniussa uirescunt
 Gramina, nōne uides croceos ut Tmolus odores? Tmolus
 India mittit ebur, molles sua tura Sabei. mōscilicē
 At Calybes nudi ferrum, uirosaq; pontus Sabei ppli
 Castorea, Heliadū palmas Epiros equarum. iuxta syriā
 Continuo has leges, æternaq; fœdera, certis & Arabiā
 Imposuit natura locis, quo tempore primum
 Deucalion, uacuū lapides iactauit in orbem.
 Vnde homines nati durū genus, ergo age terrę
 Pingue solum primis extemplo a mensibus anni Pinguis
 Fortes inuertant tauri, glebasq; iacentes ager sub
 Puluerulenta coquat, maturis solibus estas. arandus
 At si non fuerit tellus fœcunda, sub ipsum
 Arcturum, tenui sat erit suspendere sulco. Infœcun-
 Illic officiant letis ne frugibus herbe dus ager
 Hic sterilem exiguus ne deserat humor arenam sub autū
 Alternis idem tonsas cessare nouales. nū pscin-
 Et segnem patiere situ durefcere campum dendus
 Aut ibi flaua seres mutato sydere farras De nouali
 Vnde prius letum siliqua quassante legumen bus uarie
 Aut tenues fœtus uicię, tristisq; lupini recreadis.
 Sustuleris fragiles calamos, syluamq; sonantem Interqui-
 Vrit enim lini campum seges, urit aueng escat ager
 Vrint letheo perfusa papauera somno. Euitanda
 Sed tamen alternis facilis labor, arida tantum sementis
 Ne saturare fimo pingui pudeat sola, ne ue
 Effœtos cinerem immundū iactare per agros. Stercorā-
 Ratio

GEORGICORVM PRIMVS

Sic quoq; mutatis re quiescuut fœtibus arua.
 Nec nulla interea est inaratę gratia terre.
 Incenden- Sepe etiam steriles incendere profuit agros
 dus ager Atq; leuem stipulã crepitantibus urere flammis.
 Coniectu- Siue inde occultas uires, & pabula terre
 re rationũ Pinguia concipiunt, siue illis omne per ignem
 physicarũ Excoquitur uiciũ, atq; exudat inutilis humor.
 Exudat p- Seu plures calor ille uias, & cęca relaxat
 exudatur. Spiramenta, nouas ueniet quas succus in herbas
 Seu durat magis, & uenas astringit hiantes
 Ne tennes pluuię, rapidi ue potentia solis
 Acrior, aut boreę penetrabile frigus adurat.
 rastris frã Multũ adeo rastris glebas qui frangit inertes
 gendę gle Vimineasq; trahit crates, iuuat arua, neq; illum
 ba. Flaua ceres alto nequicq; spectat olympo.
 Et qui profcisso que suscitatur equore terga
 Rursus in obliquum uerso prorumpit aratro.
 Exercetq; frequens tellurẽ, atq; imperat aruis.
 Cuiusmõĩ Humida solsticia, atq; hyemes optate serenas
 cœlũ optã Agricole, hyberno letissima puluere farra.
 dum. Letus ager, nullo tantum se Mœsia cultu
 autumnus iactat, & ipsa suas mirantur Gargara messes.
 & hyems Quid dicam: iacto qui semine cominus arua
 serena. Insequitur, cumulosq; ruit male pinguis harene
 ver & estas humida. Deinde satis fluuiũ inducit, riuosq; sequentes
 Mœsia cis Et cum exustus ager morientibus estuat herbis
 uitas phry Ecce supercilio cliuosi tramitis undam
 giæ
 Gargara

GEORGICORVM PRIMVS

Elicit, illa cadens raucum per leuia murmur
 Saxa ciet, scatebrisq; arentia temperet arua.
 Quid? qui ne grauidis ꝑcumbat culmus aristis
 Luxuriam segetū tenera depascit in herba.
 Cum primū sulcos equant fata, quicq; paludis
 Collectū humorem bibula deducit harena.
 Presertim incertis si mensibus annis abundans
 Exit, & obducto late tenet omnia limo.
 Vnde caue tepido sudant humore lacunę.
 Nec tñ hec cum sint hominūq; boumq; labores
 Versando terram experti, nihil improbus anser
 Strymoniq; grues, & amaris intyba fibris
 Officiunt, aut umbra nocet, Pater ipse colendi
 Haud facilē esse uiam uoluit, primusq; per artem
 Mouit agros, curis acuens mortalia corda.
 Nec torpere graui passus sua regna ueterno.
 Ante Iouem nulli subigebant arua coloni.
 Nec signare quidem, aut partiri limite campum
 Fas erat, in medium querebant, ipsaq; tellus
 Omnia liberius nullo poscente ferebat
 Ille malum uirus serpentibus addidit atris
 Predariq; lupos iussit, pontumq; moueri
 Mellaq; decussit folijs, ignemq; remouit
 Et passim riuus currentia uina repressit
 Ut uarias usus meditando excuderet artes.
 Paulatim & sulcis frumenti querebat herbam.
 Et silicis uenis abstrusum excuderet ignem.

a iij

De cohibenda luxurie soli.

Epithetō Incerti menses

Excitat attentionem ab ipsa rei difficultate

Industriā ab inopia excitari. Excurrit in fabulosa descriptionem. Ita exitus reponunt ut quæ antea facta sunt intelligant.

Ignis inuentio.

GEORGICORVM PRIMVS

- Inuēta na Tunc alnos primum fluuij sensere cauatas.
 uigatio Nauita tum stellis numeros, & nomina fecit
 InuentaA Pleiada sc̄q, hyadas, claramq; lycaonis arcton.
 strologia. Tum laqueis captare feras, & fallere uisco
 Venatio Inuentū, & magnos canibus circumdare saltus.
 Piscatio. Atq; alius latum funda iam uerberat amnem
 Alta petens, pelagoq; alius trahit humida lina.
 Arma fer Tum ferri rigor, atq; argute lamina ferre
 rea. Nam primi cuneis sc̄ndebant fissile lignum.
 Sentētia Tum uarię uenere artes, labor omnia uincit
 Improbu Improbus, & duris ugens in rebus egestas.
 .i. ingens Prima ceres ferro mortales uertere terram
 Ceres ara Instituit, cum iam glandes, atq; arbuta, sacre
 tiōis mon Deficerent syluæ, & uictum Dodona negaret.
 stratrix Mox & frumentis labor additus, ut mala culmos
 Effet rubigo, segniscq; horreret in aruis
 Carduus, intereunt segetes, subit aspera sylua.
 Lappęq; tribulicq; interq; nitentia culta
 Infœlix lolium, & steriles dominantur auenę.
 Quod nisi & assiduis terram insectabere rastris.
 Et sonitu terrebis aues, & ruris opaci
 Falce premas umbras, uotiscq; uocaueris imbrem
 Heu magnū alterius frustra spectabis aceruū
 Concussa q; famem in syluis solabere quercu.
 De instru Dicendū & que sint duris agrestibus arma.
 mētis agri Quis sine nec potuere seri, nec surgere messes
 colanis Vomis, & inflexi primum graue robur atrati.

GEORGICORVM PRIMVS

Tardaꝫ Eleufineꝫ in atris uoluentia plauſtra
 Tribulaꝫ, traheꝫ & iniquo pondere raſtri.
 Virgea prætereꝫ Celei, uiliſꝫ ſupellex
 Arbuteeꝫ crates, & myſtica uannus lacchi.
 Omnia queꝫ multo ante memor prouiſa repones
 Si te digna manet diuini gloria ruris.
 Continuo in ſyluis magna ui flexa domatur
 In burim, & curui formam accipit ulmus aratri.
 Huic a ſtirpe pedes temo, protentus in octo
 Binę aures, duplici aptantur dentalia dorſo
 Ceditur & tilia ante iugo leuis, altaꝫ fagus
 Stiuaꝫ queꝫ curruſ a tergo torqueat imos.
 Et ſuſpenſa focis explor et robora fumus.
 Poſſum multa tibi ueterum præcepta referre
 Ni refugis, tenueſꝫ piget cognoſcere curas.
 Area tum primum ingenti eſt equanda cylindro.
 Et uertenda manu, & creta ſolidanda tenaci
 Ne ſubeant herbeꝫ, neu puluere uicta fatiſcat.
 Tum uarię illudunt peſtes, ſeꝫpe exiguus mus
 Sub terris poſuitꝫ domos, atꝫ horrea fecit.
 Aut oculis capti fodere cubilia talpe.
 Inuentuſꝫ cauis bufo, & queꝫ plurima terre
 Monſtra ferunt, populatꝫ ingentem farris aceruũ
 Curculio, atꝫ inopi metuens formica ſenectę.
 Cõtemplator item, cum ſe nux plurima ſyluis
 Induet in florem & ramos curuabit olentes.
 Si ſuperant foetus, pariter frumenta ſequentur.

Epētheſis

Materia
aratrodeli
genda.

Excitatio
attentiõis
Quõ parã
da area
Hyſteron
Protherõ

Epithetõ
Prognosti
con anni
ſterilis uel
foecũdi

GEORGICORVM PRIMVS

- Magnaꝫ cum magno ueniet tritura calore.
 At si luxuria foliorum exuberat umbra
 Ne quicqꝫ pingues paleę teret area culmos.
- De adiuuandis seminibus leguminũ
 Semina uidi equidem multos medicare serentes
 Et nitro prius, & nigra perfundere amurca
 Grandior ut foetus filiquis fallacibus esset.
 Et quãuis igni exiguo properata maderent.
 Vidi lecta diu & multo spectata labore
 Degenerare tamen, ni uis humana quotannis
- Sententia
 Maxima quęqꝫ manu legeret, sic omnia fatis
 In peius ruere, ac retro sublapſa referri.
- Silitudo
 Non aliter quã qui aduerso uix flumine lembum
 Remigijs subigit, si brachia forte remisit
- Astrologia rustico necessaria.
 Atqꝫ illum in preceps prono rapit alueus amni.
 Præterea tam sunt arcturi sydera nobis
 Hędorumqꝫ dies seruandi & lucidus Anguis
 Quã quibus in patriã uentosa per equora uectis
 Pontus, & ostriferi fauces tentantur Abydi.
- Quicquid ferendum
 Libra dies somniqꝫ pares ubi fecerit horas
 Et mediũ luci, atqꝫ umbris iam diuidit orbem
- Dies gũis priscus & uerus.
 Exercete uiri tauros, serite ordea campis
 Vsqꝫ sub extremũ brumę intractabilis imbrem.
 Nec non & lini segetem, & Cereale papauer
 Tẽpus humo tegere, & iamduũ incũbere aratris
 Dum sicca tellure licet, dum nubila pendent.
- Fabę qũ ferendę.
 Vere fabis satio, tum te quoqꝫ medica putres
 Accipiunt sulci, & milio uenit annua cura.

GEORGICORVM PRIMVS

Candidus auratis aperit cum cornibus annum
Taurus, & aduerso cedens canis occidit astro.

At si triticeam in messem, robustaq; farra
Exercebis humum, solisque instabis aristas
Ante tibi eoque Atlantides abscondantur
Gnosiasq; ardentis decedat stella corone

triticū qñ
serendum
Spōdaifat

Debita quā sulcis committas semina, quamq;
Inuite properes anni spem credere terre.
Multi ante occasum Maie cepere, sed illos
Expectata seges uanis elusit arenis

Si uero uiciamq; seres, uilemq; phasellum
Nec pelusiæ curam aspernabere lentis
Haud obscura cadens mittet tibi signa Bootes
Incipe, & ad medias sementem extende pruinas.

Idcirco certis dimensum partibus orbem
Per duodena regit mundi sol aureus astra.

Quinq; tenent cœlū zone, quarum una corusco
Semper sole rubens, & torrida semper ab igni
Quam circum, extreme dextra leuacq; trahuntur

Cœli disti
ctio p̄ sig
na & cin
gulos.

Cerulea glacie concrete, atq; imbribus atris
Has inter, mediamq; duę mortalibus egris
Munere concessę diuum, & uia secta p̄ ambas
Obliquus qua se signorum uerteret ordo.

Epithetō.

Mundus ut ad Scythiā, Riphæasq; arduus arces
Confurgit, premitur libyę deuexus in austos.

Boreas

Hic uertex nobis semper sublimis, at illum
Sub pedibus styx atra uidet, manesq; profundū.

Polus me
ridionalis

GEORGICORVM PRIMVS

Maximus hic flexu sinuoso elabitur anguis

Circum, perq; duas in morem fluminis arctos.

Arctos oceani metuentes equore tingi.

Illic (ut perhibent) aut intempesta silet nox

Semper, & obtenta densantur nocte tenebræ.

Aut redit a nobis aurora, diemq; reducit

Nosq; ubi primus equis oriens afflauit anhelis.

Illic sera rubens ostendit lumina uesper.

Hinc tempestates dubio prædiscere cælo

Possumus, hinc messisq; diem, tempusq; ferendi.

Et quando infidum remis impellere marmor

Conueniat, quando armatas deducere classes.

Aut tempestiuam syluis euertere pinum.

Nec frustra signorum obitus speculamur, & ortus

Temporibusq; parem diuersis quattuor annum.

que paret
iterim rus
sticus dū
a rustico
opere pro
hibetur.

Frigidus agricolam si quando continet imber.

Multa forent quæ mox cælo pperanda sereno

Maturare datur, durum procudit arator

Vomeris obtusi dentem, cauat arbore lyntres.

Aut pecori signum, aut numeros impressit aceruis

Exacuunt alij uallos, furcasq; bicornes

Atq; amerina parant lentę retinacula uiti.

Nunc facilis rubea texatur fiscina uirga.

Nunc torrete igni fruges nunc frangite saxo.

quid festis
diebus ru
stico agen
dum.

Quippe etiam festis quædã exercere diebus

Fas & iura sinunt, riuos deducere nulla

Relligio uetuit, segeti prætere sepe

GEORGICORVM PRIMVS

Insidias auibus moliri, incendere uepres
 Balantumq; gregem fluuio mersare salubri.
 Sepe oleo tardi costas agitator aselli
 Vilibus aut onerat pomis, lapidemq; reuertens
 Incusum, aut atrę massam picis urbe reportat.
 Ipsa dies alios alio dedit ordine luna
 Fœlices operum, quintam fuge, pallidus Orcus
 Eumenidesq; satę tum partu terra nephando
 Cœumq; lapetumq; creat, seuumq; Typhoea
 Et coniuratos cœlum rescindere fratres
 Conati ter sunt imponere Pelto ossam
 Scilicet atq; Ossę frondosum inuoluere Olympũ.
 Ter pater extractos disiecit fulmine montes.
 Septima post decimã fœlix, & ponere uites
 Et prensos domitare boues, & licia telæ
 Addere, noua fuge melior, contraria furtis.
 Multa adeo melius gelida se nocte dedere.
 Aut cum sole nouo terras irrorat eous
 Nocte leues stipulę melius, nocte arida prata
 Tondentur, noctis lentus non deficit humor.
 Et quidam seros hyberni ad luminis ignes
 Peruigilat, ferroq; faces inspicat acuto.
 Interea longum cantu solata laborem
 Arguto coniunx percurrit pectine telas.
 Aut dulcis musti Vulcano decoquit humorem.
 Et folijs undam tepidi despumat aheni.
 At rubicanda Ceres medio succiditur æstu

Obseruas
 tio dierũ
 fœliciu &
 in fœliciu.
 Fabula gy
 gantum.

Noctu q̄
 dam recti
 us q̄ inter
 diu fieri.
 Repetitio

GEORGICORVM PRIMVS

Que inter Et medio toftas eftu terit area fruges.
 diuertiuf Nudus ara, fere nudus, hyems ignaua colono.
 fiant. Frigoribus parto agricolæ plerumq; fruuntur
 Mutuaq; inter fe læti conuiuia curant.
 Inuitat genialis hyems curasq; refoluit.
 Ceu preffe cum iam portum tetigere carine
 Cōparatō Puppibus & læti nauæ impoſuere coronas
 Quid hye Puppibus & læti nauæ impoſuere coronas
 me ruſtis Sed tñ & quernas glandes tñc ſtringere tempus:
 cis facien Et lauri baccas, oleamq; cruentaq; myrta.
 dum. Tunc gruibus pedicas, & retia ponere ceruis
 Auritoſq; ſequi lepores, tum figere damas
 Stupea torquentem balearis uerbera funde
 Cum nix alta iacet, glaciem cū flumina trudent.
 de autum Quid tempeſtates autumnī, & ſidera dicam?
 no. Atq; ubi iam breuiorq; dies, & mollior eſtas:
 Que uigilanda uiris, uel cū ruit imbriferum uer
 Spicea iam campis cum meſſis inhorruit, & cum
 Frumenta in uiridi ſtipula lactantia turgent.
 Sepe ego cum flauis meſſorem induceret aruis
 Agricola, & fragili iam ſtringeret ordea culmo
 Poetica Omnia uentorum concurrere prelia uidi.
 deſcriptio Que grauidam late ſegetem ab radicibus imis
 tēpeſtatis. Sublime expulſam eruerent, ita turbine nigro
 Ferret hyems culmūq; leuem, ſtipulaſq; uolantes
 Sepe etiam immenſum cœlo uenit agmen aquarū
 Et foedam glomerāt tempeſtatem imbribus atris
 Collecte ex alto nubes, ruit arduus æther.

GEORGICORVM PRIMVS

Et pluuia ingenti fata leta boumq; labores.
 Diluit, implentur fosse, caua flumina crescunt
 Cum sonitu, feruetq; fretis spirantibus equor.
 Ipse pater media nimborum in nocte corusca
 Fulmina molitur dextra, quo maxima motu
 Terra tremit, fugere fere, & mortalia corda
 Per gentes humilis strauit pauor, ille flagranti
 Aut athon, aut Rhodopē, aut alta Ceraunia telo
 Deijcit, ingemināt austri, & densissimus imber.
 Nunc nemora ingenti uento, nūc littora plangunt
 Hoc metuens, coeli menses, & sidera serua
 Frigida Saturni sese quo stella recepit.
 Quos ignis coelo Cyllenius erret in orbes.
 Imprimis uenerare deos, atq; annua magnę
 Sacra refer Cereri, letis operatus in herbis
 Extreme sub casu hyemis, iam uere sereno
 Tunc agni pingues, & tunc mollissima uina
 Tunc somni dulces, densęq; in montibus umbre
 Cuncta tibi cererem pubes agrestis adoret.
 Cui tu lacte fauos, & miti dilue Baccho.
 Terq; nouas circum foelix eat hostia fruges.
 Omnis quam chorus, & socij comitenē ouantes
 Et cererem clamore uocent in tecta, neq; ante
 Falcem maturis quisq; supponat aristis.
 Quam cereri torta redimitus tempora quercu
 Det motus incompósitos, & carmina dicat.
 Atq; hæc ut certis possimus discere signis.

b ij

Ponit rem
 añ oculos
 ipso carmi
 nis sono.

Athos
 mons gre
 cig, rhodo
 de thracig
 Ceraunia
 montes
 epiri.
 Redit ad
 rē ppositā

Vere ieu
 te qd rusti
 co faciē dū

GEORGICORVM PRIMVS

Aestusq; pluuiasq; & agentes frigora uentos
 Ipse pater statuit, quid menstrua luna moneret.
 Quo signo caderent austris quod sepe uidentes
 Agricole, propius stabulis armenta tenerent.
Indiciũ fu Continuo uentis surgentibus, aut freta ponti
turĩ uenti incipiunt agitata tumescere, & aridus altis
 Montibus audiri fragor, aut resonantia longe
 Littora misceri, & nemorũ increbrescere murmur
 Iam sibi tum curuis male temperat unda carinis
 Cum medio celeres reuolant ex equos mergi.
 Clamorẽq; ferunt ad litora, cunq; marina
 In sicco ludunt fulicẽ, notasq; paludes
 Deserit, atq; altam supra uolat ardea nubem.
 Sepe etiam stellas uento impellente uidebis
alia idicia Precipites cœlo labi, noctisq; per umbras
e cœlo. Flammarũ longos a tergo albescere tractus
 Sepe leuem paleam, & frondes uolitare caducas.
Indicia Aut summa nantes in aqua colludere plumas.
pluuię im Aut boreę de parte trũcis cum fulminat, & cum
pendẽtis Euricq; & zephyricq; tonat domus, omnia plenis
 Rura natant follis, atq; omnis nauita ponto
Ex auibus Humida uela legit, nũq; imprudentibus imber
 Offuit, aut illum surgentem uallibus imis
 Aerię fugere grues, aut bucula cœlum
E pecori Suspiciens, patulis captauit naribus auras.
bus. Aut arguta lacus circũ uolitaui hirundo.
Eranis. Et ueterem in limo rangecinerẽ querelam.

GEORGICORVM PRIMVS

Sapius & tectis penetralibus extulit oua
 Angustum formica terens iter, & ingens Eformicis
 Arcus, & epastu decedens agmine magno
 Coruorū increpuit densis exercitus alis.
 Iam uarias pelagi uolucres, & que asia circum Asia pria
 Dulcibus in stagnis rimantur prata Caystri. producta
 Certatim largos humeris infundere rōres. lacus est
 Nunc caput obiectare fretis, nūc currere in undas ex castro
 Et studio incassum uideas gestire lauandi. ductus
 Tum cornix plena pluuiam uocat improba uoce
 Et sola in sicca secum spaciatur harena.
 Nec nocturna quidem carpentes pensa puellę Domesti-
 Nesciuere hyemem, testa cum ardente uiderent ca signa.
 Scintillare oleum, & putres concreescere fungos.
 Nec minus ex imbri soles & aperta serena Prognosti
 Prospicere, & certis poteris cognoscere signis. cō futurę
 Nam neq; tum stellis acies obtusa uidetur. serenitatif
 Nec fratris radijs obnoxia surgere luna. E cœlo.
 Tenuia nec lanę per cœlum uellera ferri
 Non tepidū ad solem pennas in littore pandunt
 Dilectę Thetidi Halcyones, non ore solutos Ex auibus
 Immundi meminere sues iactare maniplos.
 At nebule magis ima petunt, campoq; recumbunt
 Solis & occasum seruans de culmine summo
 Nequicq; seros exercet noctua cantus. Noctua.
 Apparet liquido sublimis in aere Nifus. Nifus
 Et pro purpureo pœnas dat Scylla capillo. Scylla

b iij

GEORGICORVM PRIMVS

Quacūq; illa leuem fugiens secat, æthera pennis
 Ecce inimicus atrox magno stridore per auras
 Insequitur Nifus, qua se fert Nifus ad auras.
 Illa leuem fugiens raptim secat æthera pennis.

Coruus. Tum liquidas corui, presso ter gutture uoces
 Aut quater ingeminant, & sepe cubilibus altis
 Nescio qua præter solitum dulcedine læti
 Inter se folijs strepitant, tuuat imbris actis
 Progeniem paruam, dulcisq; reuisere nidos.

Vñ muta Haud equidem credo, quia sit diuinitus illis
tēpestatē Ingeniū, aut rerum fato prudentia maior.
psentiant.

Verum ubi tempestas, & cœli mobilis humor
 Mutauere uias, & Iupiter humidus austris
 Densat, erant quæ rara modo, & q̄ densa relaxat.
 Vertuntur species animorū, & pectora motus
 Nunc alios, alios dum nubila uentus agebat
 Concipiunt, hinc ille auium concentus in agris
 Et læte pecudes, & ouantes gutture corui.

certissima Si uero solem ad rapidū, lunaq; sequentes
tēpestatū Ordine respicies, nunq; te craftina fallat
indicia ex Hora, nec insidijs, noctis capiere serene
lunę aspe- Luna reuertentes cū primum colligit ignes
ctu. Si nigrum obscuro cōprenderit aera cornu
Luna rena- Maximus agricolis, pelagoq; parabitur imber.
scēs obscn- At si uirgineum suffuderit ore ruborem
ra imbres Ventus erit, uento semper rubet aurea Phœbe.
significat. Sin ortu quarto (nanq; is certissimus auctor)

Luna q̄rta Luna reuertentes cū primum colligit ignes
pura serē- Si nigrum obscuro cōprenderit aera cornu
nitatē diu Maximus agricolis, pelagoq; parabitur imber.
turnam. At si uirgineum suffuderit ore ruborem
 Ventus erit, uento semper rubet aurea Phœbe.
 Sin ortu quarto (nanq; is certissimus auctor)

GEORGICORVM PRIMVS

Pura, nec obtusis per cœlum cornibus ibit.

Totus & ille dies, & qui nascentur ab illo.

Exactum ad mensem pluuia, uentisque carebunt.

Votaque seruati soluent in littore nauę

Glauco, & Panopeę, & Inoo Melicertę.

Sol quoque & exoriens, & cū se condet in undas.

Signa dabit, solem certissima signa sequentur.

Et que mane refert, & que surgentibus astris.

Ille ubi nascentem maculis uariauerit ortum.

Conditus in nubem, medioque refulserit orbe

Suspecti tibi sint imbres, nancque urget ab alto

Arboribusque satisque notus, pecorique sinister.

Aut ubi sub lucem densa inter nubila sese

Diuersi rumpent radij, aut ubi pallida surget

Titoni croceum linquens Aurora cubile,

Heu male tum mitis defendet pampinus uuas.

Tum multa in tectis crepitans salit horrida grado.

Hoc etiam emenso cū iam decedet olympo

Profuerit meminisse magis, nam sepe uidemus

Ipsius in uultu uarios errare colores.

Ceruleus pluuiam denunciat, igneus euros:

Sin macule incipient rutilo immiscerier igni

Omnia tunc pariter uento, nymbisque uidebis

Ferueret, non illa quisque me nocte per altum

Ire, neque a terra moneat conuelleret funem.

At si cum referetque diem, condetque relatum

Lucidus orbis erit frustra terre bere nymbis.

numia sūt
marina.

Obseruas
tio soloris
entis & oc
cidentis.
De solis
ortu.

Ab effe
ctu causā
significat.

GEORGICORVM PRIMVS

De solis Et claro sylvas cernes aquilone moueri.
 occasu. Denicq; quid uesper serus uehat, unde serenas
 Commen Ventus agat nubes, quid cogitet humidus auster.
 datio solis
 A maiori Sol tibi signa dabit, solem quis dicere falsum
 argumētū Audeat: ille etiam cecos instare tumultus
 Digredit Sepe monet, fraudemq; & operta tumescere bella
 & ad Aus Ille etiam ^{in hinc ignis} extincto miseratus Cesare Romam
 gusti gra Cum caput obscura nitidum ferrugine textit.
 tiā eclyp- Impiaq; eternam timuerunt secula noctem.
 sim solis Impiaq; eternam timuerunt secula noctem.
 describit, Tēpore quanq; illo tellus quoq; & equora ponti
 q; Cesare Obscœniq; canes, importunęq; uolucres
 interfecto Signa dabant, quotiēs Cyclopū efferuere in agros
 Idibus Vidimus undantē ruptis fornacibus Aetnam
 Martijs fu Flammarūq; globos, liquefactaq; uoluere saxa.
 isse cōstat.
 Variā pdi Armorum sonitum toto Germania cœlo
 giorū gñā
 De ætna Audiūt insolitis tremuerunt motibus Alpes.
 Vox quoq; per lucos uulgo exaudita silentes
 Ingens & simulachra modis pallentia miris
 Visa sub obscurum noctis, pecudesq; locute
 Infandum, sistunt amnes, terręq; dehiscunt.
 Et mœstum illachrymat templis ebur, gracq; sudant
 Proluit infano contorquens uertice syluas
 Eridanus Fluuiorū rex eridanus, camposq; per omnes
 Padus Cum stabulis armenta tulit, nec tempore eodem
 Tristibus aut extis fibrę apparere mināces.
 Aut puteis manare cruor cessauit, & alte
 Per noctem resonare, lupis ululantibus, urbes.

GEORGICORVM PRIMVS

Non alias cœlo ceciderunt plura sereno
 Fulgura, nec diri totiens arserunt comete.
 Ergo inter sese paribus concurrere telis.
 Romanas acies iterum uidere Philippi.
 Nec fuit indignum superis, bis sanguine nostro
 Emathiam, & latos hœmi pinguescere campos.
 Scilicet & tempus ueniet, cum finibus illis
 Agricola incuruo terram molitus aratro
 Exesa inueniet scabra rubigine pila
 Aut grauibus rastris galeas pulsabit inanes
 Grandiaq; effossis mirabitur ossa sepulchris.
 Dij patrij indigetes, & Romule, uestaq; mater
 Quę Tuscū Tyberim, & Romana palatia seruas
 Nunc saltem euerso iuuenem succurrere seclo
 Ne phibete, satis iam pridem sanguine nostro
 Laomedonteq; luimus periuria Troię.
 Iam pridem nobis cœli te regia cœsar
 Inuidet, atq; hominum querit curare triumphos.
 Quippe ubi fas uersū, atq; nephas, tot bella p orbē
 Tam multę scelerum facies, non ullus aratro
 Dignus honos, squalent abductis arua colonis
 Et curuę rigidum falces conflantur in ensem.
 Hinc mouet Euphrates, illinc Germania bellum
 Vicinę ruptis inter se legibus urbes
 Arma ferunt, sequit toto Mars impius orbe
 Ut cum carceribus sese effudere quadrigę
 Addūt se in spacia, & frustra retinacula tendens
 Fertur equis auriga, neq; audit currus habenas.

Philippi
 thessalię
 ciuitas
 Emathia
 q̄ & thes-
 salia, assur-
 git poeta,
 nec tñ ar-
 gumenti
 sui obliuif-
 citur.
 Assentatō
 in Augu-
 stum.

euphrates
 est fluuius
 orientis.
 Cōparatō